

**ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ՝
ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ
ՆԱՏԱՇՐՋԱՆԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆՈՒՄ**

Ս/թ. նոյեմբերի 26—28-ը Մայր Աթոռում գումարվեց Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի՝ Մերձավոր Արևելքի հատուկ հանձնաժողովի նստաշրջանը, որին մասնակցում էին ՍՍՀՄ-ի, Չեխոսլովակիայի, Հունգարիայի, ԳՂՀ-ի, ԳՖՀ-ի, Ռումինիայի, Բուլղարիայի, Կուբայի, Հնդկաստանի, Շրի Լանկայի և այլ երկրների եկեղեցիների շուրջ 30 ներկայացուցիչներ։

Նստաշրջանին մասնակցում էին Պրագայի Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Լյուբոմիր Միրեժովսկին և փոխնախագահ, դոկտ., պրոֆ. Գերհարդ Բասսարակը։

Մայր Աթոռը ներկայացնում էր Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ տիար Հովհաննես Թովուզյանը։ Որպես դիտորդներ ներկա էին Մայր Աթոռի դիվանապետ տ. Արսեն եպս. Բերբերյանը, «Էջմիածին» ամսագրի խմբագրության անունից տ. Անանիա վրդ. Արաքաջյանը և Մայր Աթոռի Միջեկեղեցական հարաբերությունների ընդհանուր քարտուղար տիար Պարզև Շահբազյանը։

Նոյեմբերի 25-ին, կիրակի օրը, երեկոյան, հյուրերը ժամանում են Մայր Աթոռ։

Հաջորդ օրը, առավոտյան ժամերգությունից հետո, Մայր տաճարում տեղի է ունենում էկումենիկ ոգով մի աղոթք, որից հետո Վեհաբանում կա-

տարվում է Մերձավոր Արևելքի հանձնաժողովի նստաշրջանի բացման արարողությունը:

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը հանդես է գալիս ողջույնի և օրհնության հետևյալ խոսքով.

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԵՎ ԲԱՑՄԱՆ ԽՈՍՔԸ

«Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հանութիւն»:

Շուտով մենք բոլորս, և բոլոր քրիստոնյա եկեղեցիները աշխարհի, պիտի ողջունենք երկնքի այս մեծ պատգամը:

Աստուծո այս պատգամը ոչ միայն մեր, քրիստոնյաներիս համար, այլ համայն մարդկության համար իջավ երկնքից:

Քրիստոսի անունով գործող բոլոր եկեղեցիները, իրենց կյանքի առաջնորդող լույս են ընդունել այս պատգամը:

Մենք հավատում ենք, թէ քրիստոնեությունը խաղաղության և սիրո մի առաքելություն է աշխարհի վրա, առաքելություն, որ այժմեական է մանավանդ մեր օրերին: Եկեղեցիների էկումենիկ շարժումը ևս, կարծում ենք նկատում է այս առաքելությունը իբրև իր առաջնահերթ պարտականություններից մեկը:

Այս ոգով է, որ շատ տարիներ առաջ կազմակերպվեց Պրագայում Քրիստոնեական եկեղեցիների խաղաղության շարժումը, որն իր գործունեությունը, ահապասիկ տառակ տարիներից ի վեր ծավալում է պտղառատ արդյունքներով: Դուք, սիրելի եղբայրներ և քարեկամներ, այդ շարժման անունով հավաքված եք այստեղ:

Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու և Մեր անունից ողջունում ենք ձեր հավաքությունը այստեղ, սուրբ Էջմիածնի կամարների ներքո: Մաղթում ենք ձեր աշխատանքներին լիակատար հաջողություն և հավատում ենք, թէ ձեր հանձնաժողովի աշխատանքները պիտի նպաստեն այն հարցերի պարզաբանմանը և լուծմանը, որոնք գտնվում են ձեր օրակարգի վրա:

Հայտնի է Մեզ, թէ ձեր օրակարգի գլխավոր հարցն է՝ Մերձավոր Արևելքի այսօրվա վիճակի քննարկումը:

Դժբախտաբար, տասնյակ տարիներից ի վեր, աշխարհագրական այս շրջանում, Մերձավոր Արևելքում, տագնապալի և խռովահույզ կացություն է ստեղծված: Եվ ինչպես տարբեր աշխարհագրական շրջաններում, նաև այստեղ, այդ տագնապալի կացությունը հետևանք է անարդարությունների: Այդ, անարդարություն կատարվեց և կատարվում է արաբ ժողովրդի նկատմամբ, և հատկապես Պաղեստինյան դժբախտ ժողովրդի նկատմամբ:

Կարծում եմ, որ մարդկության խիղճը, անհանգիստ վիճակում է նաև այս անարդարության հետևանքով: Մենք այս հարցերին չենք մոռենում, քաղաքական ինչ-որ նպատակներով կամ պատճառներով, այլ քրիստոնեական խղճով, սիրո և խաղաղության ոգով դեպի բոլոր ժողովուրդները աշխարհի: Ահա այս քրիստոնեական խղճմտանքով պահանջում ենք, որ արդարություն լինի պաղեստինյան ժողովրդին: Ինչպես այդ աշխարհագրական շրջանի մյուս ժողովուրդները, այնպես և պաղեստինյան ժողովուրդը, իրավունքը ունի, արդար իրավունքը ունի ինքնորոշումի և իր ինքնություն պետությունը կազմելու:

Եվ, երբ խոսքը վերաբերվում է Մերձավոր Արևելքի հարցերին, Մենք

Վեհափառ Հայրապետը ողջունում է Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի ժողովի բացումը

իրեն հայ եկեղեցի և ժողովուրդ, մի բանով ավելի մտահոգված ենք, որովհետև այդ ամբողջ շրջանի մեջ, բոլոր արաբական երկրներում, մեր եկեղեցու և մեր ժողովրդի զավակներն են ապրում, մանավանդ առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո, երբ արաբական երկրներ գաղթելով, իրենց կյանքը փրկեցին, 1915-ի ցեղասպանության ողբերգությունից հետո: Մենք, իբրև հայ եկեղեցի, հավետ երախտապարտ ենք բոլոր արաբական ժողովուրդներին: Այդ աշխարհագրական ամբողջ շրջանում, ապրում են այսօր ավելի քան կես միլիոն հայ հավատացյալներ, եղբայրացած, իրապես եղբայրացած արաբ ժողովրդի հետ:

Հատկապես ողբերգական ենք նկատում կացությունը մաս Լիբանանի մեջ, որտեղ, ինչպես զիտեք, քաղաքացիական պատերազմ է սկսվել մահմեդական և քրիստոնեական-մարոնիտ համայնքների միջև:

Հայ համայնքը Լիբանանում, չի մասնակցում այդ եղբայրասպան կոնֆլիկտին և ձգտում է, աշխատում է հաշտության կամուրջ հանդիսանալ երկու հակամարտ համայնքների միջև: Մենք ևս աղոթող ենք, որ խաղաղությունը վերահաստատվի Լիբանանում՝ հաշտությամբ, գործակցությամբ բոլոր լիբանանյան համայնքների՝ մահմեդական և քրիստոնյա:

Եվ թվում է, թե Լիբանանի այս կացության պատճառներից գուցե գլխավորը պաղեստինյան հարցն է: Որով առավել ևս մենք պետք է աշխատենք ու գործենք հանուն պաղեստինյան ժողովրդի իրավունքների վերահաստատման, արդարության վերահաստատման, որպեսզի ամբողջ այս Մերձավոր Արևելքի շրջանում խաղաղության դռները բացվեն, բոլորի համար, ներառյալ սուրբգրական երկիր՝ Լիբանանը:

Ահա այս մտածումներով և այս մտահոգություններով ես ներկա եմ այստեղ, ձեր այս ժողովի բացմանը:

Բերում եմ ձեզ Իմ գնահատանքը, սերը և Աստուծո օրհնությունը:

Հաջողություն ձեզ:

Ի մարդիկ հաճություն և խաղաղություն համայն աշխարհին, այժմ և հավիտյան. ամեն:

Ս. Էջմիածին,

26 նոյեմբեր 1979 թ.

Ապա պատասխան ճառով հանդես է գալիս Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Լյուքսմիր Միրե-ժովսկին: Նա շնորհակալություն է հայտնում Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին՝ Նրա բարեհաճ վերաբերմունքի համար, որով հնարավորություն է տվել, որ սույն հանձնաժողովի աշխատանքները տեղի ունենան ս. Էջմիածնում, և ապա ներկա ժողովականներին համառոտակի ծանոթացնում է հայ եկեղեցու պատմությանը, նրա ներկա վիճակին՝ արտահայտելով մասն աչն մեծ հարգանքի մասին, որ այսօր Ամենայն Հայոց Հայրապետը վայելում է համայն աշխարհում, բոլոր խաղաղասեր մարդկանց և կազմակերպությունների մոտ:

Այնուհետև Նորին Սրբությունը ժողովի աշխատանքներին հաջողություն մաղթելով՝ մեկնում է դահլիճից:

Օրակարգի հաստատումից հետո կազմվում է խմբագրական մարմին, որի նախագահ է ընտրվում տիար Հովհաննես Թովուզյանը:

Այնուհետև Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի Պրագայի ներ-

Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի գլխավոր քարտուղար Դոկտ. Լյուբոմիր Միրեժովսկին շնորհակալություն է հայտնում Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ողջունի խոսքի համար

կայացուցիչ Զիմմերմանը զեկուցում է Մերձավոր Արևելքի հանձնաժողովի անցնող մեկ տարվա գործունեության մասին:

Ընդմիջումից հետո, կեսօրվա ժամը 15.30-ին, ընդարձակ զեկուցումով հանդես է գալիս տիար Հովհաննես Թոփուզյանը՝ «Մերձավոր Արևելքը, նրա պորթլեմներն ու հույսերը» թեմայով: Նա հանգամանորեն խոսում է այն հիմնական պատճառների ու նպատակների մասին, որոնք առիթ հանդիսացան Մերձավոր Արևելքի հողի շիկացմանը: Զեկուցողը ապա պատշաճ ձևով ներկայացնում է Մերձավոր Արևելքի հայության խաղաղասիրական հույսերը՝ շեշտելով, որ անհրաժեշտ է խաղաղության և արդարության վերահաստատումը այս շրջանի բոլոր ժողովուրդների համար:

Այնուհետև խոսք են առնում տարբեր եկեղեցիների ներկայացուցիչներ, և տեղի է ունենում մտքերի լայն փոխանակություն զեկուցման մեջ արժարժված հարցերի շուրջ: Նրանք պատմում են այն դիրքորոշման և ցանկությունների մասին, որ այսօր ունեն իրենց եկեղեցիները Մերձավոր Արևելքի խաղաղությունը պահպանելու գործում:

«Պաղեստինյան ժողովուրդը և նրա ազատության պայքարը» թեմայով ելույթ է ունենում Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության ՍՍՀՄ-ում հավատարմագրված ներկայացուցիչ, դոկտ. Մոհամեդ Աշ-Շաերը, որն իր ելույթի վերջում ասում է. «Ընդորհակալություն ենք հայտնում ձեզ, կրոնական գործիչներին, ձեր սկզբունքային և խաղաղասիրական դիրքորոշման համար: Թող աշխարհի վրա հաղթանակեն խաղաղությունն ու ժողովուրդների միջև՝ սերը»:

Երեկոյան, ընթրիքից հետո, ժամը 20-ին, սկսվում է հանձնախմբի երրորդ նիստը, ուր իր զեկույցն է ներկայացնում Արևմտյան Գերմանիայի եկեղեցու ներկայացուցիչ պատուիր Մեհլերը:

Հանձնախումբը իր առաջին օրվա նիստերն ավարտում է երեկոյան ժամը 10-ին:

Հաջորդ օրը, նոյեմբերի 27-ին, երեքշաբթի, առավոտյան, ժողովի մասնակիցները այցելում են Երևան և Ծիծեռնակաբերդում ծաղկեպսակ դնում 1915 թվականի Ապրիլյան եղեռնի զոհերի հուշարձանին:

Այնուհետև հյուրերն այցելում են Մատենադարան, Հայաստանի պատմության թանգարան և այլ տեսարժան վայրեր:

Կեսօրվա ժամը 15.30-ին Մայր Աթոռում վերսկսվում են ժողովի աշխատանքները:

Մերձավոր Արևելքի հանձնախումբը իր երկրորդ օրվա աշխատանքը ավարտում է ուշ գիշերին:

Նոյեմբերի 28-ին, չորեքշաբթի: Այսօր, առավոտյան, ժողովի մասնակիցները այցելում են ս. Գեղարդ պատմական վանք, որից հետո, կեսօրվա ժամը 15.30-ին, ս. Էջմիածնում տեղի է ունենում իրենց վերջին հանդիպումը, որի ընթացքում ընտրվում է Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի՝ Մերձավոր Արևելքի հարցերի հանձնախմբի ղեկավարություն՝ հետևյալ կազմով.

1. Հովհաննես Թոփուզյան (Հայկական ՍՍՀ), նախագահ.
2. Պաուլոս Մար Պաուլոս (Հնդկաստան); փոխնախագահ.
3. Պետեր Բրաունշվեյգ (Շվեյցարիա), փոխնախագահ.
4. Երրորդ փոխնախագահի տեղը մնում է թափուր՝ Մերձավոր Արևելքից մի ներկայացուցչի համար.
5. Վուլֆգանգ Մեհլեր (ԳՖՀ), քարտուղար:

Ապա ընդունվում է ժողովի մասնակիցների կողմից կազմված հաղորդագրությունը, որի մեջ նշվում է բոլոր ժողովականների վճռականությունը՝ Մերձավոր Արևելքում իրացած տեսնելու խաղաղության և այնտեղ ապրող ժողովուրդների խաղաղ և համերաշխ կեցության վերահաստատումը՝ ի պաշտպանություն նաև ողջ աշխարհում կայուն և մնայուն խաղաղության ապահովության:

Հաղորդագրության մեջ նշվում է նաև, որ Մերձավոր Արևելքում արդար խաղաղության ի նպաստ աշխատանքները անհրաժեշտորեն պետք է շարունակել տարբեր մակարդակների վրա:

Հաղորդագրության ընդունումից հետո ժողովի բոլոր մասնակիցները կրկին անգամ ընդունվում են Ամենայն Հայոց Հայրապետի կողմից՝ ստանալու Նրա օրհնությունները:

Հանուն բոլոր ժողովականների Հայոց Հայրապետին ուղղյալ խորին շնորհակալության և երախտագիտության արտառույ խոսք է ասում դարձյալ դոկտ. Լյուբոմիր Միրեժովսկին այն ջերմ ընդունելության և հոգևոր այն մթնոլորտի ստեղծման համար, որոնց պայմաններում իր աշխատանքները սկսեց և հաջողությամբ ավարտեց հանձնաժողովը Մայր Աթոռում՝ ի պաշտպանություն Մերձավոր Արևելքում խաղաղության ապահովման:

Դեկտեմբերի 28-ին, չորեքշաբթի օրը, Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ռուբեն Պարսամյանը «Անի» հյուրանոցում ողջերթի ճաշկերույթ տվեց ի պատիվ Մայր Աթոռի հյուրերի:

Նույն օրը, գիշերվա ժամը 00.30-ին, Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի մասնակիցները հրաժեշտ առնելով Մայր Աթոռից, Հայոց Հայրապետից և Սուրբ Երեմիայի Հայաստանից՝ մեկնում են լավագույն տպավորություններով:

Խաղաղության քրիստոնեական կոնֆերանսի աշխատանքները, որ տեղի ունեցան ա/թ. նոյեմբերի 26—28 օրերին Մայր Աթոռ ա. Էջմիածնում, միևնույն կարևոր քայլ հանդիսացան Մերձավոր Արևելքում արդարության և խաղաղության պահպանման համար քրիստոնյաների մասնակցության գործում:

ԱՆԱՆԻԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԱՐԱԲԱԶՅԱՆ

